

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۰/۰۷/۲۵

پوهندوی آصف بهاند

د نسلونو توپيرونه

له کوچنيانو، ماشومانو او نوي نسل سره د چلن مسأله

ډېری افغانان هڅه کوي چې کوچنيان يې د دوی په څېر ستر شي، د دوی په څېر فکر وکړي او حتی د دوی په څېر خوب او خوراک وکړي. دا ډول خلک تر اوسه نه پوهېږي چې د دوو نسلونو تر منځ څومره لوی واټن پروت وي. دا لوی واټن به هلته لږ وي يا به ډېر کم وي چې ميندې پلرونه يا مشران د نوي تکنالوژۍ د پر مختگ او حرکت سره سم زدکړي وکړي او پر مخ ولاړ شي، خو سره له دې هم د دوو نسلونو تر منځ جوت توپيرونه شته وي. مثلاً په پخوانيو زمانو کې ډېرو لږو کورنيو او اشخاصو د عکاسۍ کمري لرلې، خو اوس تقريباً نيمه نړۍ په يوه موبایل کې را ټوله کړای شوې يا را خلاصه شوې ده او نوي نسل استفاده ور نه کوي، که مور له همدې تکنالوژۍ سره ځان عيار نه کړو او د کارولو وړتيا يې و نه لرو، نو له نوي نسل سره مو واټن ډېرېږي.

زه چې کله د خپلو پنځو ځوانو اولادونو له ډلې نه هر يوه سره خبرو ته کېنم، هغوی ما بلې دنوڼيا يا کومې بلې سياري ته بيايي.

مثلاً هغوی لکه مشرانو غوندي پنځه يا شپږ ساعتونه د تلویزيون په ليدلو نه تېروي، يا لږ وخت ورته ناست وي او يا هېڅ نه ورته کيڼی، کاغذي کتابونه ډېر نه لولی يا انلاين مطالعه کوي او يا له غږېزو کتابونو نه حتی په ترانسپورتي وسايلو کې استفاده کوي. په خپلو خبرو کې له داسې ترمینالوژي نه کار اخلي چې ډېره سلنه يې زما له پاره د بيا، بيا پوښتلو وړه ده. که له دوی سره او له نوي تکنالوژۍ، پوهې او مطالعې سره گام په گام پر مخ ولاړ نه شو، بيا به مو له نوي نسل سره واټن ورځ تر بلې په ډېرېدو شي او پایلې به يې داسې ناوړه وي چې له هغو سره به د فکري او فزيکي بېلتون تر بريده ورسېږي.

بله موضوع دا ده چې نوي نسل يا کشرانو ته بايد درناوی وشي، نه سپکاوی، غږ يې واورېدل شي، نه دا چې غږ يې تپ کړای شي. که دا کار ونه شي، پایلې به يې داسې وي لکه همدا اوس.

دلته په ډنمارک کې د طبقاتي، ټولنيزو، وظيفوي، سياسي او... توپيرونه مسأله بيخي له منځه وړل شوې ده. د رئيس صاحب، وزير صاحب، ملکی صاحب، بادشاه صاحب، صدراعظم صاحب، آمر صاحب، استاد صاحب، پوهاند صاحب او... القاب نه کارول کېږي، هر څوک په هر مقام او منزلت کې چې وي، په خپل نامه غږ ورته کېږي.

دويم زومي لونگ بهاند ما ته، بنايي د همدې ډنمارکي کلتور د سيوري تر تاثير داسې غږ کوي:

سلام پلاره!

سلام آصفه!

زه ورته مسکې شم او بېرته يې په ځواب کې وايم چې:

سلامو زويکه!

د پاڼو شميره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولی

سلامو لونگ جانه!

زه منفي عكس العمل نه بنيم، او په مثبت ډول ځان داسې قانع كوم:

دا خو ډېره ښه خبره ده، لونگ جان ما خپل همخولي گني چې په نامه غږ راته كوي او لكه يو ټولگيوال او همخولي هر څه را ته وايي او هيڅ شى نه رانه پتوي او د همدې نه پټولو او د خپل زړه د رازونو او ستونزو په څرگندولو سره هر مشر كولاى شي د اړتيا په وخت كې نوي نسل ته خپل اولاد ته او هغو ځوانانو ته چې ورسره په ارتباط كې دي، د لارښوني په غرض د خپلو مثبتو تجارېو ډيوي په لاس وركړي، څو هغوى د نوي زمانې پوهه له تېرو مثبتو تجربو سره يو ځاى كړي، نوي څه زكړي او د پرمختگ نوي لارې پرانځي او وړاندي څو گامه كېږدي.

«پلار دې دا كار كړي و كه نيکه دې او...»

داسې كورنى به لږ وي چې مشران يې پر ځوانانو باندې د قهر په وخت كې له يو كار نه د ځوانانو د منع كولو په وخت كې پاسنى جمله ونه كاروي.

اصول بايد دا وي:

هر وخت ځانته غوښتنې او پوښتنې لري، چې بايد په خپل وخت كې او د خپلو امكاناتو په دايره كې د نوي نسل غوښتنې ترسره كړاى شي او پوښتنو ته يې مثبت ځواب وركړل شي. كه دا اصل څوك نه مني او پر دې «پلار دې دا كار كړي و كه نيکه دې او...» مشهورې ناسمې جملې باندې ټينگار كوي، نو دغو پوښتنو ته دې هم ځواب ووايي:

– ستا پلار كه نيکه كه غورنيکه په طياره كې سپور شوى و، چې ته يې اوس سپرلى ته داسې ليواله يې لكه تړى اوبو ته،

– ستا كوم تېر نسل موبایل كارولى و، چې ته يې اوس په پاس جيب كې گرځوي؟

او...

هر څه په زور او پخواني ستايل مه ترسره كوى، د نسلونو توپير ته ارزښت قايل شى، نوي عصر او نوي تكنالوژى سره ځان عيار كړى، د نوي نسل غوښتنو او پوښتنو ته ارزښت وركړى او علمي داسې ځواب پيدا كړى چې د هغو له پاره د قناعت وړ وي او كه نه نو...

دلته به د گران او دانشمند دوست ښاغلي بهيج عثمانى د **لارښوونو** نه يو مثال را واخلم چې له ماشومانو، کوچنيانو او نوي نسل سره د علمي چلن يوه ښه بېلگه يې گڼلاى شو:»

پوښتنه: پينځه كلنه لور لرم. له كتاب او سبق سره هېڅ علاقه نه لري. په زور يې ورته كېنوم. ډېر څه يې نه زده كېږي، چې پوښتنه تړي وكرم كېننه گوري. څه ورسره وكرم؟

ځواب: كتابونه بايد له يو كلنى څخه د ماشوم د لوبو د سامان برخه وي. د دغه عمر د ماشومانو كتابونه ډېر کوچني كوچني وي. ډېلي او په پلاستيک كې پوښلي پانې لري. په اسانى نه څيرپېري خو د مېوو، لوبتوكيو، شمېرو، توريو او څارويو انځورونه پكې وي.

مېنډي او پلرونه به ډېر وخت له دغو كتابونو سره تېروي چې د ماشوم لېوالتيا ورسره پيدا شي. په ډېر ناز به يې ورته لولي. مهمه نه ده چې پرې پوهېږي، نه پوهېږي، پرې كېني، ميتيازې پرې كوي او كه هر څه. مهمه دا ده چې كتاب په ناخوداگاه ډول د ماشوم د ژوند برخه شي.

مېنډي او پلرونه بايد هېڅكله ماشوم مجبور نكړي چې كتاب او يا كتابچې ته كېني. كه ماشوم پر كاغذ يوه كړبڼه وکېنله او ويې ويل چې دا مې د پلار انځور دى يا دا الف، ب او يا ... دى، تاسو يې ورسره ومنئ او ډېر يې وهڅوئ. هېڅكله يې د اصلاح كولو هڅه مه كوئ. مه ورته وايئ چې الف يا ب دغسې ليكل كېږي او ته يې ناسم ليكي. ماشوم چې هر ډول ليكل وکړل هغه بهترين او تر ټولو سم دي. د دې لپاره چې سمه بڼه زده كړي خپله كتابچه - نه د ماشوم كتابچه - راواخلئ او د توريو ليكل پيل او په لور غږ يې لولئ. ضمنا له ماشوم پوښتنې چې څنگه ليكل كوى. بس همدومره.

د پاڼو شمېره: له 2 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همكارى ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه كړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دلېكنې د ليكنيزې بڼې پازوالي د ليكوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليكنه له راليرلو مخكې په څير و لولئ

تاسو په خپله هره ورځ څو ساعتونه مطالعه په داسې ځای کې کوئ چې د ماشوم سترګې درباندي لګېږي. د خپل دغه کار ستاینه کوئ، د خپلې مطالعې د پرمختګ په اړه د کور له نورو غړو سره مالومات شریکوئ.

کتابونو ته ارزښت ورکوئ. په غیر کې یې نیسئ، ښکلوی یې او په غیر مستقیم ډول ماشوم ته ورزده کوئ چې تر کتاب، لوستلو او لیکلو بل مهم څیز نشته. خپل قلم او کاغذ په ډېر درناوي په یوه ښه ځای کې ږدئ. قلم، کاغذ او کتاب هر چېرته مه غورځوئ.

د ژوند په لومړنیو شپږ اوو کالونو کې د زدکړو هدف دا نه دی چې ماشوم د مالوماتو خزانه شي، ښه لوستل او ښه لیکل وکړي. ټول هدف دا دی چې ماشوم له کتاب، قلم او کتابچې سره مینه پیدا کړي او دا څیزونه یې د ژوند برخه وګرځي.

که تاسو له زور څخه کار اخلئ، هره شپبه ترې پوښتنې کوئ، پر نه زدکړه یې ملامتوئ، پر له پسې ورته د سم لیکلو یا لوستلو سپارښتنې کوئ په حقیقت کې ماشوم د تل لپاره له زدکړو زرتوری کوئ. پر ځان باور او خلاقیت یې له منځه وړئ.»

«ماشومان گلان دي، گلان ښه وساتئ!»